

Sygn. akt: I C 362/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Wanda Makowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Gorol

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2013 r. w Bielsku-Białej

sprawy z powództwa J. M. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa – reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego w B.

o zapłatę

- zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego w B. na rzecz powoda J. M. (1) kwotę 1000 (jeden tysiąc)zł;
- zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 180 (sto osiemdziesiąt)zł tytułem kosztów procesu.

Sygn.akt I C 362/13

UZASADNIENIE

Wnioskiem wniesionym w dniu 13 czerwca 2013 r. do Sądu Okręgowego Wydziału Karnego w Bielsku-Białej J. M. (1) domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty 1000 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania oraz zasądzenia kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wniosku podał, że w dniu 9 listopada 2010 r. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej w sprawie sygn.akt III K 41/10 wydał wyrok łączny, na mocy którego wymierzył mu kary łączne pozbawienia wolności, karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania a także karę grzywny. Jedną z połączonych kar była kara grzywny orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie sygn.akt III K 1081/06.

W 2013 r. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej wobec braku informacji o uiszczeniu grzywny w sprawie sygn.akt III K 1081/06 wymierzył mu zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze 22 dni, nie dostrzegając, że ww. kara grzywny została objęta wyrokiem łącznym. Sąd zarządził przymusowe doprowadzenie J. M. (1) i osadzenie w areszcie. W dniu 24 marca 2013 r. powód został zatrzymany i doprowadzony do zakładu karnego. Przebywał wówczas w szpitalu z powodu zaostżenia niewydolności krążenia. W trzecim dniu Sąd dostrzegł swoją pomyłkę i uchylił postanowienie o zatrzymaniu, nakazując zwolnienie wnioskodawcy.

Zatrzymanie i osadzenie odbyło się bez podstawy prawnej i było niewątpliwie niesłuszne. Kwota 1000 zł jest adekwatna do doznanych cierpień psychicznych związanych z przebywaniem w odosobnieniu. Doznane cierpienia potęgował fakt, iż powód został zabrany ze szpitala kiedy jego stan zdrowia nie był dobry.

Na rozprawie w dniu 13 września 2013 r. J. M. (1) podał, że wniosek dotyczy zadośćuczynienia i odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności.

Zarządzeniem z dnia 13 września 2013 r. Przewodniczący przekazał sprawę do rozpoznania do Wydziału Cywilnego.

Pozwany Skarb Państwa Prezes Sądu Rejonowego w B., reprezentowany przez Prokuratorię Generalną wniósł o przekazanie sprawy do Wydziału Karnego, oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Zdaniem pozwanego podstawą odpowiedzialności pozwanego są przepisy kodeksu postępowania karnego, przede wszystkim art. 552§1-4 k.p.k. przewidujące odszkodowanie oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, w tym zadośćuczynienie za doznana krzywdę wynikłą z wykonania kary, której nie powinien ponieść.

W dalszej kolejności pozwany podniósł, że powód nie podjął nawet próby wykazania, iż jego dobra osobiste zostały naruszone, nie uprawdopodobnił, że został wyrządzona mu jakakolwiek krzywda. Przesłanką odpowiedzialności za szkodę doznaną poprzez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego jest stwierdzenie tej niezgodności we właściwym postępowaniu. Powód nie wykazał w sprawie istnienia wymaganego prejudykatu.

Wszystkie podejmowane przez Sąd i Areszt Śledczy czynności toczyły się prawidłowo.

Powód został zatrzymany w dniu 24 marca 2013 r., a w dniu 25 marca 2013 r. doprowadzony do Aresztu Śledczego w B.. W ewidencji Aresztu znajdował się nakaz przyjęcia, wyrok z dnia 30 stycznia 2007 r. oraz postanowienie z dnia 16 listopada 2011 r. Na podstawie dokumentacji administracja Aresztu nie miała podstawy odmówić przyjęcia powoda. W dniu 26 marca 2013 r. do Aresztu Śledczego wpłynęło wraz z nakazem zwolnienia zarządzenie Sądu Rejonowego z dnia 26 marca 2013r. o natychmiastowym zwolnieniu powoda i powód został niezwłocznie zwolniony.

Pozwany zarzucił ponadto, iż zasądzenie zadośćuczynienia czy odszkodowania byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Powód był wielokrotnie karny prawomocnymi wyrokami, co świadczy o wielokrotnym naruszaniu przez niego porządku publicznego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że sąd nie ma obowiązku zasądzania zadośćuczynienia w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych.

Na rozprawie w dniu 13 listopada 2013 r. powód sprecyzował żądanie wnosząc o zasądzenie kwoty 1000 zł tytułem zadośćuczynienia za bezprawne pozbawienie wolności.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie sygn.akt III K 1081/06 powód został uznany winnym popełnienia przestępstwa z art. 278§5 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i skazany na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu oraz na karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 zł każda. Na poczet kary grzywny Sąd zaliczył powodowi okres 22 dni tymczasowego aresztu i uznał grzywnę za wykonaną do kwoty 440 zł. (d: wyrok Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie sygn.akt III K 1081/06 akta w załączeniu).

W dniu 9 listopada 2010 r. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej w sprawie sygn.akt III K 41/10 wydał wyrok łączny, na mocy którego wymierzył powodowi kary łączne pozbawienia wolności, karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania a także kary grzywny. Jedną z połączonych kar była kara grzywny orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie sygn.akt III K 1081/06(d: wyrok Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 30 stycznia 2007 r. w aktach sygn. III K 41/10 w załączeniu).

W dniu 16 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej zarządził wykonanie

zastępczej karę pozbawienia wolności w wymiarze 22 dni w miejsce pozostałej do zapłaty grzywny w wysokości 44 stawek dziennych orzeczonej w wyroku z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie III K 1081/06(d: postanowienie Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 16 listopada 2011 r. w aktach III K 189/11(1081/06).

W dniu 18 lutego 2013 r. Sąd zarządził przymusowe doprowadzenie J. M. (1) i osadzenie go w areszcie (d: zarządzenie Sądu z dnia 18 lutego 2013 r. w aktach jak wyżej).

W dniu 24 marca 2013 r. powód został zatrzymany i doprowadzony do zakładu karnego. Przebywał wówczas w szpitalu z powodu zaostrzenia niewydolności krążenia (d: zlecenie wyjazdu (...) z dnia 20.03.2013 r., kserokopia z Dziennika Pracy (...) w S. z dnia 29.03.2013 r. k. 24-27 akt, zeznania powoda nagranie rozprawy z dnia 13 listopada 2013 r.)

W dniu 26 marca 2013 r. na podstawie zarządzenia Sędziego powód został zwolniony z Aresztu Śledczego. W zarządzeniu wskazano, iż kara grzywny orzeczona wyrokiem z dnia 30 stycznia 2007 r. została objęta wyrokiem łącznym (d: zeznania powoda nagranie rozprawy z dnia 13 stycznia 2013 r., obliczenie kary, nakaz zwolnienia dnia 26.03.2013 r. w aktach jak wyżej).

Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Bielsku -Białej uchylił postanowienie z dnia 16 listopada 2013 r. i postępowania w sprawie umorzył. W uzasadnieniu postanowienia Sąd wskazał, że kara wymierzona wyrokiem wydanym w sprawie sygn.akt III K 1081/06 została objęta wyrokiem łącznym. (d: postanowienie z dnia 9 grudnia 2013 r. w aktach jak wyżej).

Powód od grudnia 2007 r. jest osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności

(d: orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z dnia 06.06.2013 r. k.37 akt).

Sąd zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymagało, jaki przepis stanowi podstawę prawną roszczenia powoda.

Zdaniem Sądu nie znajdują w ustalonym stanie faktycznym zastosowania przepisy kodeksu postępowania karnego zawarte w art.552-559 k.p.k.

Na podstawie art. 552 k.k. oskarżony może domagać się od Skarbu Państwa odszkodowania za doznaną szkodę oraz zadośćuczynienia za doznana krzywdę jeżeli w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, a wykonano wobec niego karę której nie powinien ponieść, jeżeli po uchyleniu skazującego orzeczenia umorzono postępowanie wskutek okoliczności nie uwzględnionych we wcześniejszym postępowaniu, w przypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Regulacja ta nie obejmuje odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez wykonanie orzeczenia wydanego w postępowaniu wykonawczym.

Wykładnia rozszerzająca przepisów art. 552 k.k. nie jest dopuszczalna i byłaby zbędna z uwagi na regulacje zawarte w przepisach k.c.

W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, który Sąd orzekający podziela, iż podstawą prawną roszczeń odszkodowawczych za zatrzymanie dla wykonania kary są przepisy kodeksu cywilnego regulujące odpowiedzialność Skarbu Państwa za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 maja 2012 r. II Aka 82/12, KZS 2012/7-8/61,Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 marca 2005 r. sygn. akt II Aka 334/04 OSA2005/12/85).

W dalszej kolejności rozważenia wymagało, który przepis kodeksu cywilnego art. 417 czy art. 417¹§ 2 stanowi podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę doznaną przez powoda.

Zdaniem Sądu do ustalonego stanu faktycznego art. 417¹ § 2 k.c. nie miał zastosowania.

Według art. 417¹ § 2 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem. Oznacza to, że Sąd nie może samodzielnie dokonywać ustaleń w zakresie orzekania o niezgodności z prawem prawomocnego rozstrzygnięcia.

Należy podnieść, że ustawodawca nie przewidział żadnego szczególnego postępowania w którym poszkodowany mógłby domagać się stwierdzenia niezgodności z prawem orzeczenia wydanego przez Sąd w postępowaniu wykonawczym. Dopuszczalna natomiast jest korekta postanowienia w trybie art. 24 k.k.w. oraz kasacja w trybie przewidzianym w art. 521 k.p.k., ale żadne z tych postępowań nie może być uznane za postępowanie prejudycjalne o którym mowa w art. 417¹ § 2 k.c.

W konsekwencji należało uznać, że podstawą odpowiedzialności za szkodę wywołaną wydaniem przez Sąd orzeczenia w postępowaniu wykonawczym jest art. 417 § 1 k.c. a nie art. 417¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. przesłankami odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną wykonywaniem władzy publicznej są: wystąpienie szkody, niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie, adekwatny związek przyczynowy pomiędzy wykonywaniem władzy publicznej a szkodą.

W rozważanej sprawie wszystkie przesłanki zostały spełnione.

W orzecznictwie przyjęte jest, że przy badaniu bezprawności sądu ma obowiązek ocenić zgodność orzeczenia sądu karnego z prawem posiłkując się rozumieniem określonego przepisu i jego stosowaniem na gruncie postępowania wykonawczego, przy uwzględnieniu takich pojęć jak „oczywiste” i „rażące”.

Postanowienie z dnia 16 listopada 2011 r. było w sposób oczywisty sprzeczne z prawem. Zamieniona tym postanowieniem na karę pozbawienia wolności kara grzywny już nie podlegała wykonaniu.

Nie ulega wątpliwości, że Sąd wydając postanowienie z dnia 16 listopada 2011 r. zarządzające wykonanie kary grzywny nie znał treści wyroku łącznego z dnia 9 listopada 2010 r. Sądu Rejonowy w Bielsku-Białej w sprawie sygn.akt III K 41/10. Kwestia ta nie ma jednak znaczenia gdyż wina funkcjonariusza nie jest przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa opartej na podstawie art. 417 § 1 k.c.

Sąd Rejonowy w dniu 26 marca 2013 r. dostrzegł swoją pomyłkę i zarządził bezzwłoczne zwolnienie powoda z Aresztu Śledczego w B., a w dniu 13 grudnia 2013 r. uchylił na podstawie art. 24 k.k.w. postanowienie z dnia 16 listopada 2011 r. i postępowanie wykonawcze w tym zakresie umorzył.

Jeżeli szkodę lub krzywdę wynikającą z rozstroju zdrowia wywołało niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, a odpowiedzialność Skarbu Państwa opiera się na zasadach art. 417 § 1 lub art. 417¹ § 2 k.c. zadośćuczynienie przysługuje na podstawie art. 445 § 1 i 2 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., V CSK 352/09, opublikowany w Palestrze 2010/5-6/236, zamieszczony w LEX nr 584223)

Sąd uwzględnił w całości żądanie powoda i zasądził od pozwanego tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę kwotę 1000 zł.

Kwota ta stanowi odpowiednią rekompensatę do doznanych przez powoda cierpień psychicznych wynikających z bezprawnego pozbawienia go wolności.

Powód został zatrzymany w szpitalu, gdzie od kilku dni przebywał na leczeniu. Jest osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zatrzymanie i trzydniowy okres pozbawienia wolności, zważywszy dodatkowo na zły stan zdrowia powoda, stanowiło dla niego niewątpliwie znaczną dolegliwość psychiczną i fizyczną.

Roszczenie powoda wiązało się wyłącznie z działalnością Sądu Rejonowego w B. stąd reprezentantem Skarbu Państwa był Prezes tego Sądu na podstawie art. 67 § 2 k.p.c. w zw. z art. 1 i art. 22 § 1 ustawy o ustroju sądów powszechnych.

Należy podnieść, że sprawa należała do właściwości sądu rejonowego, z uwagi na wartość przedmiotu sporu i przyjętą przez Sąd podstawę prawną roszczenia. (art. 417§ 1 k.c. a nie art. 417¹ § 2 k.c.)

Zgodnie z art. 67 § 2 zdanie drugie k.p.c. czynności procesowe za Skarb Państwa podejmuje Prokuratura Generalna Skarbu Państwa w zakresie określonym ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417 z późn. Zm.). Ustawa ta rozróżnia obligatoryjne zastępstwo procesowe przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa oraz zastępstwo fakultatywne. Do pierwszej grupy regulacji zalicza się art. 8 ust. 1 pkt 1 u.p.g.s.p., zgodnie z którym Prokuratura Generalna Skarbu Państwa wykonuje zastępstwo procesowe Skarbu Państwa w sprawach rozpoznawanych przez sądy okręgowe.

Brzmienie powołanych wyżej przepisów przepisu uzależnia wykonywanie czynności procesowych przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa nie od właściwości sądu okręgowego ale od faktycznego rozpoznania sprawy przez sąd okręgowy.

Na marginesie należy jednak zaznaczyć, że Sąd zawiadomił o rozprawie Prezesa Sądu Rejonowego w B. który nie kwestionował roszczenia powoda co do zasady i wysokości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.